

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศในปี 2504 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1) เป็นต้นมา ยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจโดยอาศัยความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ ที่มีอยู่อย่างมากมาย มาใช้เป็นฐานในการผลิต เพื่อสร้างงานและหาเงินตราเข้าประเทศจากการส่งออก ซึ่งทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งก็นับว่าเหมาะสมกับสถานการณ์และศักยภาพของประเทศในขณะนั้น นับเป็นความพยายามของรัฐที่จะเพิ่มศักยภาพโดยส่วนรวมของประเทศให้สูงขึ้นทุก ๆ ด้านเช่นเดียวกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย การดำเนินงานดังกล่าวได้นำเอาวิทยาการและระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบกับในห้วงเวลาดังกล่าวประชากรในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราค่อนข้างสูง ทรัพยากรธรรมชาติจึงถูกนำมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและขาดแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและจัดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมควบคู่ไปกับการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2524, หน้า 1-5)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง แต่ผลของการพัฒนา ก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งในบริเวณชุมชนเมืองและพื้นที่ชนบท อาทิ การระดมใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และการตัดไม้ทำลายป่าก่อให้เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกพื้นที่เพื่อใช้เป็นที่ทำกินก่อให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน การบุกรุกใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมบนที่สูง การใช้ปุ๋ย สารเคมีและยาฆ่าแมลงในการเร่งรัดควบคุมและเพิ่มผลผลิตในด้านการเกษตร ก่อให้เกิดปัญหามลพิษด้านทรัพยากรดิน น้ำ และระบบนิเวศน์ทั่วไปในบริเวณ ชุมชนเมืองและชนบท นอกจากนี้แล้วการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดกิจกรรมมากมายในลักษณะระดมและเร่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นยังก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของมลพิษจากกิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรม และการบริการต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน ทำให้เกิดปัญหาด้านน้ำเสีย อากาศเป็น

พิษและมลพิษทางเสียง นอกจากนั้นการขยายของชุมชนอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาต่าง ๆ อันได้แก่ ปัญหาน้ำเสียจากชุมชน ปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอย ทั้งหมดนี้ได้ส่งผล กระทบต่อปัญหาคุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน (จักรพันธุ์ วงษ์บุรณาวาทย์ และคณะ, 2539, หน้า 5) ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเพิ่มศักยภาพของประเทศให้สูงขึ้นทุก ๆ ด้าน จึงเกิดผลกระทบ ต่อสังคม สภาพแวดล้อม อันเกิดจากการกระทำของมนุษย์

ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ป่าเขา ที่ราบ และชายฝั่ง โดยได้มีการจัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้นในปี พ.ศ.2439 ประเทศไทยในขณะนั้นมีพื้นที่ ป่าคิดเป็นร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ พื้นที่ป่าได้ลดลงเหลือประมาณร้อยละ 60 ในช่วงทศวรรษ 2490 และเมื่อเริ่มต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี 2504 พบว่ามีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียงประมาณร้อยละ 53 นับจากนั้นเป็นต้นมาพื้นที่ป่าของประเทศไทย ก็ได้ลดลงตามลำดับ ตลอดระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมา ตามแผนการพัฒนาประเทศทำให้มีการบุกรุก ทำลายพื้นที่ป่ามากขึ้นเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรกรรม อุตสาหกรรมป่าไม้ พลังงานไฟฟ้าจากเขื่อน ใหญ่ ๆ และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งปัจจุบันมีพื้นที่ป่า เหลืออยู่เพียงประมาณ 137,000 ตารางกิโลเมตรซึ่งคิดเป็นพื้นที่ป่าเพียงประมาณร้อยละ 26 เท่านั้น และเป็นพื้นที่ป่าผืนเล็กผืนน้อยกระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ (วิสุทธิ ไบไม้, 2538, หน้า 52) ถ้าหาก พิจารณาถึงสาเหตุสำคัญที่ป่าไม้ถูกทำลายลงไปอย่างรวดเร็วจะสืบเนื่องมาจาก ความเจริญก้าวหน้า ทางด้านเทคโนโลยี จึงทำให้มีการประดิษฐ์ค้นคิดเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกใหม่ ๆ ขึ้นมา จึงมีความจำเป็นต้องการไม้มาใช้มากยิ่งขึ้นและจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ซึ่ง นับว่าเป็นตัวเร่งสำคัญที่ทำให้ป่าไม้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อจะนำทรัพยากรป่าไม้มาใช้ ประโยชน์และนำพื้นที่ป่าไม้มาใช้ทำการเกษตรกรรม (วิชัย เทียนน้อย, ม.ป.ป., หน้า 105) ในการแก้ ปัญหาพื้นที่ป่าลดลง รัฐบาลโดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ปรับแก้แผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนที่สาม กำหนดเป้าหมายของพื้นที่ป่าลดลงจากเดิมแทนที่จะ เป็นร้อยละ 50 เหลือเพียงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งประเทศ แต่พื้นที่ป่าก็ยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปี 2526 พื้นที่ป่าลดลงเหลือเพียง 94 ล้านไร่ หรือร้อยละ 29.3 ของพื้นที่ทั้งหมด การ ลดลงอย่างต่อเนื่องของพื้นที่ป่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าว นอกเหนือจากประเด็นการขยายพื้นที่ทำ การเกษตรประกอบกับการต่ออายุสัมปทานป่าไม้แล้ว สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การขยาย ตัวอย่างรวดเร็วของการสร้างถนนสายยุทธศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำสงครามด้วยกำลัง อากาศกับพรรคคอมมิวนิสต์หลายแห่ง (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2538, หน้า 114)

ปัจจุบันสารอันตรายในประเทศไทยมีแนวโน้มจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม สาธารณสุข และอื่น ๆ และได้มีการนำสาร

อันตรายมาใช้ในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงงานอุตสาหกรรมประเภทที่
 จะต้องใช้สารเคมีเป็นวัตถุดิบโดยตรง ได้แก่ โรงงานผลิตสารเคมีหลากหลายชนิดสำหรับนำไปใช้
 ในกิจการต่าง ๆ โรงงานพลาสติก โรงงานทำสี โรงงานฟอกย้อม เป็นต้น จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่
 ได้จากการผลิตของโรงงานเหล่านี้ ได้ถูกนำมาใช้ภายในครัวเรือนสูงขึ้น เช่น ยาฆ่าแมลง น้ำยาทำ
 ความสะอาด ถ่านไฟฉาย เป็นต้น ซึ่งสารอันตรายเหล่านี้ได้ใช้หมดไปหรือเสื่อมคุณภาพก็จะนำไป
 ทั้งรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไปจนก่อให้เกิดปัญหาอย่างมาก พบว่าปัจจุบันในชุมชนต่าง ๆ ได้มีการ
 ทั้งขยะของเสียอันตรายจากครัวเรือนปะปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป จำนวนประมาณร้อยละ 0.33
 โดยน้ำหนักของมูลฝอยที่หน่วยราชการส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้ ในจำนวนที่ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์
 ไฟฟ้าต่าง ๆ เช่น ชากถ่านไฟฉาย ชากหลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ เป็นต้น (สำนักงานคณะ
 กรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535) องค์การทะเบียนสารเคมีระหว่างชาติ ภายใต้การดำเนิน
 งานของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ได้รายงานว่ามีสารเคมีจำนวนมากประมาณได้
 กว่า 6 ล้านชนิดเกิดขึ้นในโลกทั้งโดยธรรมชาติและโดยการสังเคราะห์ขึ้น ในจำนวนนี้ 60,000
 ชนิดเป็นสารเคมีที่มนุษย์นำมาใช้ในงานต่าง ๆ สำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน คือนำมาใช้ใน
 การเกษตร อุตสาหกรรม เป็นส่วนประกอบในอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค และสาธารณสุข
 รวมทั้งยารักษาโรค เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี ในทุก ๆ ปีจะมีสารเคมีถูกแนะนำสู่ตลาดเพิ่มขึ้นประมาณ
 1,000 ชนิด สารเคมีทั้งหมดนี้ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นพิษต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งทาง
 ตรงและทางอ้อม คือ จากการบริโภค การสัมผัสโดยตรงและหรือออกมาถึงของเสียในกระบวนการ
 การผลิตทางอุตสาหกรรมต่าง ๆ เข้าสู่สิ่งแวดล้อมและห่วงโซ่อาหาร ความเป็นพิษของสารเคมีเกิด
 ขึ้นได้ทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณลักษณะการสัมผัสช่วงเวลาและคุณสมบัติ
 ความเป็นพิษของสารเคมีตัวนั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดอันตรายถึงชีวิต การเจ็บป่วยอย่างรุนแรงหรือ
 เรื้อรังแล้วแต่กรณี และยังเป็นสาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม และความผิดปกติ
 ของร่างกายแต่กำเนิดด้วย (ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม, หน้า 128) จากเหตุการณ์การเสียชีวิตของคนงาน
 ในนิคมอุตสาหกรรมสำพูนซึ่งเป็นนิคมอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และอุตสาหกรรมที่ต้องใช้สาร
 เคมี เป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดขยะสารพิษจำนวนมาก แต่เพิ่งมีการก่อสร้างโรงงานเก็บขยะสาร
 พิษขึ้นในปี พ.ศ.2537 อันเป็นระยะเวลาถึง 9 ปีหลังจากสร้างนิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้พบว่าก่อน
 หน้านั้นขยะสารพิษที่เกิดจากโรงงานได้ถูกนำไปทิ้งที่หนองน้ำสาธารณะ บ้านสัน-คะยอง ต.มะเขือ
 แจ้ อ.เมือง ดิถเชิงเขาที่มีภูมิลักษณะสูงลาดลงมายังหมู่บ้าน ทำให้เมื่อไอน้ำในหนองล้นออกมาจะ
 ไหลล้นเข้าชุมชนทันที นอกจากนี้ยังพบสารพิษประเภทซิลิกา และดีบุกเคมี เศษวัสดุ และบรรจุ
 ภัณฑ์ที่บรรจุวัตถุที่มีพิษเคลื่อนกลาดในหลายพื้นที่โดยไม่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานใดทำให้
 กลายเป็นปัญหามลภาวะต่อผู้คน มีข้อน่าสังเกตว่าตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2536 ถึงเดือนกุมภาพันธ์
 2537 มีคนงานในนิคมอุตสาหกรรมสำพูนเสียชีวิตไป 12 คน ซึ่งยังดกเถียงกันไม่เป็นที่ยุติ ทางฝ่าย

เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปไปในทางที่สาเหตุการตายไม่เกี่ยวกับการทำงานหรือสภาพแวดล้อมของการทำงาน แต่ฝ่ายคนงานและนักวิชาการบางส่วนไม่ยอมรับ (ชูชัย ศุภวงศ์ และคณะ, 2539, หน้า 40)

ภาวะมลพิษที่ทำลายสิ่งแวดล้อมในวงกว้างยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น สืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบายของส่วนรวมในประเทศ จึงก่อให้เกิดภาวะมลพิษที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะมลพิษทางอากาศมีแนวโน้มสูงขึ้น ในกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล เช่น นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี รวมทั้งเมืองใหญ่ ๆ เช่น เชียงใหม่ หาดใหญ่ นครราชสีมา ขอนแก่น ชลบุรี สระบุรี เป็นต้น ปัญหามลพิษทางอากาศที่มีแนวโน้มว่ามากขึ้นนั้น เนื่องมาจากการจราจรที่คับคั่งและมลพิษที่ปล่อยมาจากโรงงานอุตสาหกรรม จากรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2538 พบว่าคุณภาพอากาศในกรุงเทพมหานครบริเวณริมถนน มีปัญหาด้านมลพิษทางอากาศสูงกว่าบริเวณพื้นที่ทั่วไปหรือชุมชนที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ห่างจากริมถนน โดยปัญหาหลักที่พบทั่วกรุงเทพมหานครคือ ฝุ่นละอองซึ่งมีความรุนแรงกว่าสารพิษอื่น ตรวจพบความเข้มข้นฝุ่นละอองเฉลี่ย 24 ชั่วโมงสูงสุด 2.18 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (ค่ามาตรฐานเฉลี่ย 24 ชั่วโมง เท่ากับ 0.33 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) อย่างไรก็ตามการกำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศสำหรับสารตะกั่วในประเทศไทย กำหนดไว้ค่อนข้างสูง กล่าวคือไม่เกิน 10 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ในขณะที่สหรัฐอเมริกา กำหนดไว้ไม่เกิน 1.5 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งหากใช้มาตรฐานของอเมริกามาเป็นตัววัด ก็จะพบว่าระดับสารตะกั่วสูงเกินค่ามาตรฐานในบางพื้นที่ในเวลากลางวันช่วงชั่วโมงเร่งรีบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริเวณถนนเพชรบุรี เขาวราช และราชดำเนิน อย่างไรก็ตาม ค่าความเข้มข้นของสารตะกั่วเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ยังคงต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ในเขตภูมิภาคก็พบว่าปริมาณฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐานด้วย โดยมีค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นละอองอยู่ระหว่าง 22-679 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของอากาศในบริเวณพื้นที่แม่เมาะ ได้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้า ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 โรงไฟฟ้าดังกล่าวใช้การเผาถ่านหินลิกไนต์ซึ่งขุดได้จากเหมืองแม่เมาะเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า การเผาถ่านหินลิกไนต์ทำให้เกิดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ซึ่งมีฤทธิ์เป็นกรดเมื่อถูกความชื้น จากการตรวจวัดปริมาณก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในบริเวณดังกล่าว พบว่ามีปริมาณเฉลี่ยรายชั่วโมงสูงสุดอยู่ในช่วง 1,800 ถึง 3,000 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเกิดอาการเจ็บป่วยเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล สถานีอนามัย และหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ เป็นผู้ป่วยใน 34 ราย และผู้ป่วยนอก 1,118 ราย นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีพืชหลายชนิดเกิดอาการใบไหม้ เหี่ยวเฉา และแห้งตายอีกด้วย ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหามลพิษทางน้ำ ซึ่งปัจจุบันคุณภาพของแม่น้ำสายสำคัญของประเทศคือ แม่น้ำเจ้าพระยาได้เสื่อมโทรมลงมาก และ

คุณภาพของแม่น้ำสายต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะที่ไหลผ่านชุมชนต่าง ๆ ก็มีแนวโน้มที่เสื่อมโทรมลงเช่นกัน ปัญหาของคุณภาพน้ำที่พบคือ มีปริมาณโคลิฟอร์มและฟิคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (43.9%) โลหะหนัก เช่น ตะกั่ว (5.2%) และไนโตรเจน (12.3%) นอกจากนี้ ยังมีปริมาณความสกปรกในรูปของบีโอดีที่เกินค่ามาตรฐานและปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (38.6%) นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่าแม่น้ำสายสำคัญ ๆ ได้แก่แม่น้ำปิง วัง ยม น่าน บางประกงแม่กลอง ชี และมูล ที่ประชาชนในภาคต่าง ๆ ของประเทศได้อาศัยเพื่อการอุปโภคบริโภคเริ่มมีการนำเสีย และพบว่ามีกรปนเปื้อนด้วยโลหะหนัก ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์กรณีลำน้ำพองเน่าเสีย เนื่องมาจากการระบายน้ำทิ้งของโรงงานผลิตเยื่อกระดาษ ของบริษัทพีนิคซ์ พัลป์ แอนด์ เพเพอร์ จำกัด ระบายน้ำทิ้งวันละ 24,000 ลูกบาศก์เมตร ลงสู่ลำห้วยโจดและบึงห้วยโจดแล้วไหลออกสู่ลำน้ำพอง ผลกระทบครั้งนี้ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืด จังหวัดขอนแก่น รายงานว่าปริมาณสัตว์น้ำในลำน้ำพองระหว่างบึงโจดถึงฝายหนองหวายลดลงและชนิดของสัตว์น้ำลดลง ซึ่งคาดว่า จะมีปริมาณสัตว์น้ำตายไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งปลาเล็กจะตายเกือบหมด (ชูชัย ศุภวงศ์ และคณะ, 2529, หน้า 27-34)

ปัญหามลพิษทางเสียงที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดในปัจจุบัน ได้แก่ เสียงจากการจราจร ซึ่งมีสาเหตุใหญ่มาจากรถจักรยานยนต์ที่เร่งเครื่องยนต์เพื่อแข่งขันกันออกตัวให้เร็วที่สุดในบริเวณแยกต่าง ๆ รวมทั้งเสียงจากรถยนต์ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมาก นอกจากนี้เสียงจากเครื่องจักรในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเสียงดัง เสียงต่อประสาทหูเสื่อม ส่วนมากเป็นเสียงที่เกิดในโรงงานทอผ้า โรงงานเฟอร์นิเจอร์ โรงกลึง เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าทำให้คนงานที่ทำงานในโรงงานเหล่านี้มีประสาทหูเสื่อมลง เนื่องจากไม่มีเครื่องป้องกันหู หรือมีแต่คนงานไม่ยอมใส่เนื่องจากไม่ทราบถึงผลกระทบต่อสุขภาพอย่างแท้จริง

ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูลในประเทศไทย เป็นปัญหาเรื้อรังตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในเขตเมืองตามภาคต่าง ๆ หรือเมืองที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่มีการเพิ่มขึ้นของประชากรค่อนข้างสูง พร้อมทั้งอัตราการอุปโภคบริโภคที่เพิ่มขึ้น สิ่งต่างเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงต่อการเพิ่มของปริมาณขยะมูลฝอย ปัญหาการขาดแคลนสถานที่และระบบการกำจัดขยะอย่างถูกหลัก การนำขยะมูลฝอยมาทิ้งไว้ในสาธารณสถานในเขตชุมชนเมืองจึงเกิดการสะสมมากขึ้นและยากแก่การจัดการเก็บ จึงกลายเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เป็นแหล่งพาหะของเชื้อโรค ทั้งก่อให้เกิดความรำคาญในด้านกลิ่น นอกจากนี้ยังเสี่ยงจากแหล่งขยะมูลฝอยยังไหลลงสู่แหล่งน้ำต่าง ๆ ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคและสารพิษที่อาจจะสะสมอยู่ในแหล่งอาหารทั้งพืชและสัตว์และอาจจะส่งผลย้อนมาสู่ผู้บริโภคในที่สุด จากสถิติการควบคุมมลพิษใน พ.ศ. 2538-2539 พบว่าปริมาณขยะที่เกิดขึ้นจากชุมชนทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2538 มีปริมาณ 12.5 ล้านตันต่อปี หรือประมาณ 34,492 ตันต่อวัน และในปี พ.ศ.2539

มีปริมาณ 13.1 ล้านตันต่อปี หรือประมาณ 36,100 ตันต่อวัน (สำนักงานนโยบายและแผน, กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2538-2539, หน้า 35)

สำหรับมูลฝอยในเขตเมืองในช่วงปีพ.ศ.2537 ยังคงมีปัญหาในเรื่องการกำจัดคือประมาณร้อยละ 80 ยังประสบปัญหาในเรื่องพื้นที่ของการกำจัดมูลฝอยไม่เพียงพอต้องหาพื้นที่ใหม่ และพบว่าประมาณร้อยละ 70 ยังคงใช้วิธีการกำจัดโดยเทกองบนพื้นและเผากลางแจ้ง ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เนื่องจากเทศบาลนครเชียงใหม่ มีปัญหาเรื่องไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากปลายปี พ.ศ.2536 และสะสมมาเป็นเวลานานแล้ว เนื่องจากสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเดิม ประชาชนคัดค้านไม่ยอมให้ใช้สถานที่ดังกล่าว เทศบาลต้องดำเนินการหาที่ดินแห่งใหม่ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยนำมูลฝอยไปทิ้งในสถานที่ต่าง ๆ ในที่สุดต้องหยุดทิ้งเพราะถูกประชาชนคัดค้านและมีปัญหาขยะล้นเมืองมาตลอด สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาในปัจจุบันยังไม่มีข้อสรุปที่ลงตัวในเรื่องของการหาสถานที่ตั้งและความเหมาะสมด้านอื่น ๆ (ชูชัย สุภวงค์ และคณะ, 2539, หน้า 50-51)

รัฐบาลเริ่มตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศดังกล่าวอย่างจริงจัง จึงได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น ในปี พ.ศ.2518 และได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้นเพื่อทำหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย ดำเนินการแก้ไขปัญหา หาแนวทางและมาตรการในการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาติขึ้น เช่น การกำหนดมาตรการทางกฎหมาย การส่งเสริมการศึกษาและการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนและการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ทำให้งานส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในประเทศ เกิดประสิทธิภาพอย่างครบวงจร

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ขอบเขตของปัญหาออกจะกว้างขวางและซับซ้อนมากจนเป็นการยากที่จะประยุกต์ทฤษฎีกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้กับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ทั่วถึงได้ ทำให้นักกฎหมายต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ อีกทั้งต้องศึกษาหาความรู้และสนใจเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้มากยิ่งขึ้น กฎหมายเพียงอย่างเดียวย่อมไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด เพราะโดยสภาพของปัญหาแล้ว นอกจากจะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีแล้วยังมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำความรู้เหล่านี้มาประกอบการพิจารณาก่อนที่จะหาทางแก้ไขทางบริการและทางกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมปัจจุบันกระจัดกระจายตามบทกฎหมายต่าง ๆ ทั้งในทางกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง และพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่องอีก จำนวนไม่น้อยกว่า 40 ฉบับ ไม่มีประมวลกฎหมายเฉพาะเรื่องที่กล่าวด้วยสิ่งแวดล้อมล้วน ๆ และประกอบกับการที่รัฐให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศมากกว่าด้านอื่น เช่น การสร้างเขื่อน การสร้างถนน และการพัฒนาอุตสาหกรรม โครงสร้างเหล่านี้ต่างก็ได้รับสิทธิพิเศษมิต้องปฏิบัติตาม

กฎหมาย ทำให้ดูประหนึ่งว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายนั้นจะไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง จากสาเหตุที่ได้กล่าวมาทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น (1) ผู้รักษากฎหมาย ขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมกับนโยบายของรัฐ (2) กฎหมายสิ่งแวดล้อมปัจจุบันยังไม่มีผลใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพ (3) การแสวงหาอำนาจและความมั่นคงของเจ้าพนักงานที่รับผิดชอบในการดูแล และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ใช้และรักษากฎหมาย (4) ประชาชนและพนักงานของรัฐขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (วฤนธร ตั้งตฤณณกุล, 2540, หน้า 7) ซึ่งจากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวล้วนแต่มีค่าควรแก่การศึกษาด้วยกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับความรู้และความตระหนักของผู้รักษากฎหมายในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น บัญญัติว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำการอันเกี่ยวกับการ จับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย (สุชิน สงวนบุญยศิริ, 2532, หน้า 3) การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งความสนใจศึกษาหาความรู้และความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในเขตเมืองใหญ่ว่ามีความรู้และความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมเพียงใด และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความรู้และความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมต่างกันอย่างไร การศึกษาเพื่อหาข้อความจริงดังกล่าว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาเสนอแนะการจัดให้มีการศึกษาอบรม ในการทำหลักสูตรในโรงเรียนตำรวจ กองบัญชาการศึกษากรมตำรวจ และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย การวางแผน และการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ และความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อม ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ และความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

สมมุติฐานของการศึกษา

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีระดับชั้นยศแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

2. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีระยะเวลาการรับราชการแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมต่างกัน
3. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
4. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีระดับชั้นยศแตกต่างกัน มีความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
5. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีระยะเวลาการรับราชการแตกต่างกัน มีความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
6. เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
7. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อม

นิยามที่ใช้ในการศึกษา

1. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง ข้อเท็จจริง ความจำ กฎเกณฑ์ และ ข้อมูลที่ได้รับจากประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สามารถทำได้ หรือระลึกได้จาก ประสบการณ์ การมองเห็น การได้ยิน ซึ่งวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น
2. ความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสำนึกในการที่จะรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อนต่อการมีความรู้ ความคิดที่จะรับผิดชอบต่อการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อม ซึ่งวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการจะดำเนินการเกี่ยวกับการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น
3. กฎหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง กฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาล ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 (2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (3) พระราชบัญญัติควบคุมการระบายน้ำทิ้ง พ.ศ.2534 และ (4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535
4. เจ้าหน้าที่ตำรวจ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่รักษากฎหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ปฏิบัติงานอยู่ตามสถานีตำรวจภูธรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธร

อำเภอเมืองเชียงใหม่ สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง สถานีตำรวจภูธรตำบลลวงพิงค์ สถานีตำรวจภูธรตำบลช้างเผือก

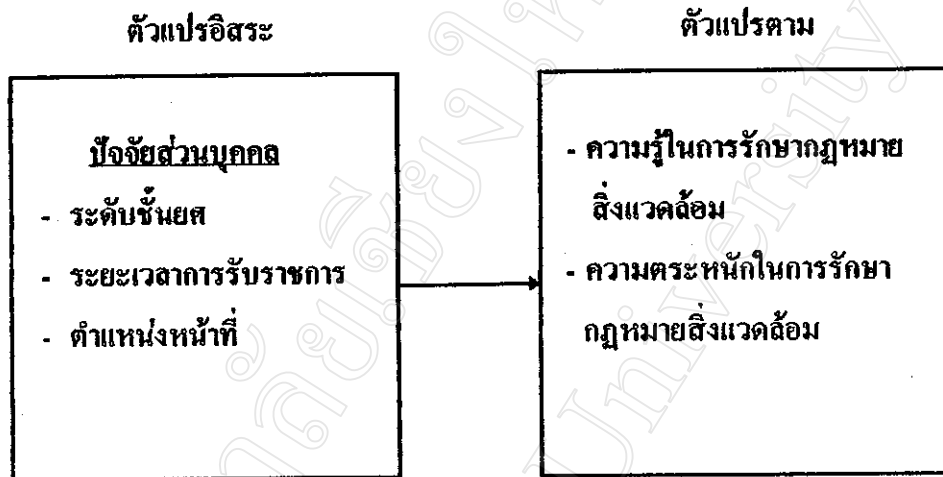
5. ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ระดับชั้นยศ ระยะเวลาการรับราชการและตำแหน่งหน้าที่
6. ระดับชั้นยศ หมายถึง ชั้นยศของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มชั้นยศ คือ ชั้นสัญญาบัตร และ ชั้นประทวน-พลตำรวจ
7. ระยะเวลาการรับราชการ หมายถึง จำนวนปีที่เริ่มบรรจุเข้าโรงเรียนตำรวจจนถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามสถานีตำรวจภูธรในปัจจุบัน
8. ตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละบุคคลได้รับการแต่งตั้งมาดำรงตำแหน่งภายในสถานีตำรวจ โดยแบ่งตำแหน่งหน้าที่ออกเป็น 5 งาน คือ งานป้องกันและปราบปราม งานสืบสวน งานสอบสวน งานจราจร งานธุรการ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาระดับความรู้ ความตระหนักในการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยศึกษาถึง ระดับชั้นยศ ระยะเวลาการรับราชการ และตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งรูปแบบของการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยในการศึกษาครั้งนี้พิจารณาเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ (1) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 (2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 (3) พระราชบัญญัติควบคุมการระบายน้ำทิ้ง พ.ศ.2534 และ (4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

กรอบแนวความคิดในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และความตระหนัก พอสรุปได้ดังนี้
 ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความจำ กฎเกณฑ์ และข้อมูลที่ได้รับจากประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่สามารถจำได้หรือระลึกได้จากประสบการณ์ การมองเห็น การได้ยิน ส่วนความตระหนัก (Awareness) นั้น หมายถึง ความสำนึกของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการที่จะรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อนต่อการมีความรู้ ความคิดที่จะรับผิดชอบต่อการรักษากฎหมายสิ่งแวดล้อม สำหรับความสัมพันธ์ของความรู้และความตระหนักนั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาสามารถสร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังได้แสดงใน แผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา